

Hız, Haz ve Arzuların Doyumsuzluğu...

Niyazi Karabulut

Ahlaki değerlerin artık pek itibar görmediği bir zamanda hâlâ dürüst olmakla ilgili nutuklar atan birinin aslında yıllardır bize takiiye yaptığını öğrendiğimizde, evlenme vaadiyle aldatılarak ırzına geçilen bir genç kızın duygularını yaşıyoruz.

Yalanın neden her yerde revaçta olduğunu, kültürün bir parçası haline geldiğini anlamak için insanların "gemisini kurtaran kaptan" gibi toplumu yönlendiren söylem ve duyguların arkasına nasıl gizlediğini anlamaya çalışıyorum. Kapitalizm farkında olmadan bizi o kadar eğitti ki yalnızca sermaye biriktirmek değil, herkesin kendini bir başka kimseyle kıyaslamaya zorlandığı bir toplumsal savunmanın içinde bulduk kendimizi. Bütün arzuların tatmin edilebilmesinin zorunlu olduğunu düşünen bir anlayışla karşı karşıyayız. Kapitalizm çılgınlığıyla ilgili iki hatıramı naklederek evrildiğimiz sosyal zemine dikkat çekmek istiyorum.

Yıllar önce anne baba hakkından bahsettiğim bir derste öğrencim kalkarak babasının kendisine bir şey yapmadığını, bir Iphone bile almadığını dolayısıyla üzerinde hakkının olamayacağını ifade eden cümleler kurdu. Anne babasını bir telefona satacak bir çocuğun hangi değerlerden hangi maddi karşılıklar karşısında vazgeçeceğini düşündüğümde dehşete kapıldım.

İkinci olay birkaç gün önce bir marketin kasasında görev yapan bir hanım kızımızla aramızda geçen bir konuşma. Aldığım ürünün parasını vermek için parayı uzattığımda kızımız "indirimli ürünlerimizden bir şey ister misiniz?" diye sordu. Sırada bekleyen kimse olmamasını fırsat bilerek Fatih Sultan Mehmedin esnaftan alışveriş yaparken her dükkân sahibinin ikinci alım için yan komşusuna göndermesini anlattım. Görevli kızımızın beni anladığını düşünmüyorum elbette. Ama geldiğimiz nokta birinci olaydaki kadar dehşet verici.

Pazarın, sınırsız bir imkânlar dünyası sunuyor bize, aynı zamanda her istediğimizi alacağımız duygusunu bizde oluşturuyor. Bu duygu çok tanıdık bir duygu her istediğini yapabilme hürriyeti oldukça da cazip. Hele gençler için satın alınabilecek bir duygu. Bir zamanların reklamında olduğu gibi her birey özgür olmak istiyor. Yine bir hatıramı nakledeyim: Derse girdiğim dönemlerde öğrencimin bir tanesi poğaça ve çayını alarak derste kahvaltı yapmaya başladı.

Verdiğim aşırı tepki üzerine çocuğun söylediği, hocam yemek yemek kadar doğal bir eyleme neden tepki veriyorsunuz meyanında sözler oldu. Cevap olarak sarsıcı bir örnek verdim. Defi hacet yapmakta doğaldır insan için ama sınıfın ortasında yapılmaz.

Modern zamanların bize dayattığı hayat tarzı maalesef bu yönde ilerliyor. Bizde arzu uyandıran her şeyi her ortamda yapabileceğimiz hakkını kendimizde buluyoruz. Caddelerimiz, sokaklarımız ve piyasa ihtiyacımız olan şeylerden çok, zamanında baskılanmış olduğu için ilk fırsatta doyulamayı arzuladığımız manzara ve imgelerle dolu.

İbrahim Tatlıses'in "ben de isterem" şarkısının sözlerini dinlerseniz bu toplumun gelinen noktada nasıl da bir arzu toplumuna dönüştüğünü ve bu sosyal zeminin adım adım hazırlandığını düşünürsünüz. Türkiye'nin, sosyolojik açıdan kısa sayılabilecek bir süre içinde hız, haz ve arzuların sahne aldığı bir ülke olarak geldiği nokta bu. İster meşru olsun, ister gayri meşru başkalarının imkânlılığına duyduğumuz kızgınlık ve haset bizi de "ben de isterem" moduna çekiyor. Ama her geçen gün daha da fazla maruz kaldığımız ahlaki erozyon toplumun içine düşmüş kurt gibi dallarımızı kurutuyor.

Birçoğumuzun yakınmaları yokluktan değil; böyle bir psikolojik durumdan kaynaklanıyor. Bugün başkalarına güttüğümüz haset maalesef doğruluk, ahlak ve erdem gibi duygularımızın tezahürü olarak değil; neden biz bu eylemleri yapamıyoruz, kaba bir ifadeyle bu haltları yiyemiyoruz psikolojisinin eseri.